

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 28.11.2005
COM(2005) 604 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση: το
ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης 2006 - 2007**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Εισαγωγή.....	4
2. Ισχύουσα κατάσταση	5
2.1. Επισκόπηση.....	5
2.2. Προώθηση της απασχόλησης.....	7
2.3. Ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία	8
3. Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την αναπηρία (ΣΔΑ).....	9
3.1 Τομείς προτεραιότητας για τη δεύτερη φάση (2006-2007)	10
4. Συμπέρασμα	13

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Εισαγωγή

Η ισότητα των ευκαιριών είναι ο στόχος της μακροπρόθεσμης στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα άτομα με αναπηρία, με σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στα άτομα αυτά να απολαμβάνουν το δικαίωμά τους στην αξιοπρέπεια, στην ίση μεταχείριση, στην ανεξάρτητη διαβίωση και στη συμμετοχή στην κοινωνία. Οι ενέργειες που αναλαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζουν το σύνολο των κοινών ευρωπαϊκών οικονομικών και κοινωνικών αξιών, δίνοντας τη δυνατότητα στα άτομα με αναπηρία να αξιοποιούν τις ικανότητές τους και να συμμετέχουν στην κοινωνία και την οικονομία.

Η στρατηγική της ΕΕ βασίζεται σε τρεις άξονες: (1) στη νομοθεσία και τα μέτρα κατά των διακρίσεων, που παρέχουν πρόσβαση σε ατομικά δικαιώματα· (2) στην εξάλειψη των εμποδίων στο περιβάλλον, τα οποία εμποδίζουν τα άτομα με αναπηρία να ασκήσουν τις ικανότητές τους και (3) στην ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν τα άτομα με αναπηρία στο ευρύ φάσμα των κοινοτικών πολιτικών για τη διευκόλυνση της ενεργητικής συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία.

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την αναπηρία (ΣΔΑ) – που θεσπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹ για να εξασφαλιστεί μια συνεκτική πολιτική συνέχεια του ευρωπαϊκού έτους για τα άτομα με αναπηρίες στη διευρυμένη Ευρώπη – παρέχει ένα δυναμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της στρατηγικής της ΕΕ για την αναπηρία.

Στο μεταβαλλόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον της ΕΕ, η δομημένη ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν τα άτομα με αναπηρίες σε όλες τις πολιτικές αποτελεί βασική προϋπόθεση. Οι πολιτικές για την αναπηρία αποτελούν βασικά αρμοδιότητα των κρατών μελών, όμως οι κοινοτικές πολιτικές και δράσεις επηρεάζουν κατά πολλούς τρόπους την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία. Το Συμβούλιο αναγνώρισε αυτό το γεγονός² και συνέστησε στα κράτη μέλη να συνεκτιμήσουν πλήρως το ΣΔΑ κατά την ανάπτυξη των εθνικών πολιτικών για τα άτομα με αναπηρία.

Στο πλαίσιο αυτό, η ανακοίνωση εντοπίζει στόχους και δράσεις προτεραιότητας για τη δεύτερη φάση (2006-2007) του ΣΔΑ, εστιάζοντας στην ενεργητική συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία. Δεδομένης της σημερινής δημογραφικής κατάστασης, το οικονομικό δυναμικό των ατόμων με αναπηρία και η συμβολή που μπορούν να έχουν στην οικονομική μεγέθυνση και στην αύξηση της απασχόλησης πρέπει να ενεργοποιηθούν περαιτέρω, στη βάση της κοινωνικής ατζέντας για το 2005-2010³. Επίσης, υποστηρίζοντας την αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβόνας, η παρούσα ανακοίνωση καλεί τα κράτη μέλη να προωθήσουν την ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία στο πλαίσιο των επόμενων μεταρρυθμιστικών τους προγραμμάτων για την ανάπτυξη και την απασχόληση⁴. Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί επίσης την πρώτη έκθεση της ΕΕ για τη συνολική κατάσταση των ατόμων με αναπηρία, την οποία η Επιτροπή ανέλαβε να δημοσιεύει ανά διετία την ευρωπαϊκή ημέρα των ατόμων με αναπηρία⁵. Θα αποτελέσει ένα εργαλείο για τους αρμόδιους χάραξης πολιτικής για θέματα

1 COM(2003) 650 τελικό της 30/10/2003

2 Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 1/12/2003. Έγγραφο του Συμβουλίου 15 206/03

3 COM(2005)33 τελικό της 9/02/2005

4 COM(2005)24

5 Βλ. 1

αναπηρίας σε όλη την Ευρώπη, συμπληρώνοντας και προσδίδοντας πρόσθετη αξία στις πολιτικές και τις δράσεις τους.

2. Ισχύουσα κατάσταση

2.1. Επισκόπηση

Η χαρτογράφηση της κατάστασης των ατόμων με αναπηρία σε όλη την Ευρώπη είναι δύσκολη. Οι ορισμοί και τα κριτήρια όσον αφορά την αναπηρία διαφέρουν ανάλογα με τους πολιτικούς στόχους, τη νομοθεσία και τα διοικητικά πρότυπα⁶. Οι απογραφές πληθυσμού παρέχουν υποκειμενικά στοιχεία, που επηρεάζονται από πολιτισμικές αντιλήψεις που διαφέρουν στα επιμέρους κράτη μέλη⁷. Επίσης, τα δεδομένα εστιάζονται στον ενεργό πληθυσμό και εξαιρούν παιδιά και άτομα που διαμένουν σε ιδρύματα.

Ωστόσο, το σύστημα εναρμονισμένης μεθοδολογίας για τη συλλογή στοιχείων της ΕΕ⁸, το οποίο χρησιμοποιείται από τις ευρωπαϊκές στατιστικές για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (SILC) και την ενότητα ad hoc του 2002 για τα άτομα με αναπηρία της έρευνας για το ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό (LFS)⁹, επιτρέπει μια αξιόλογη μέτρηση της προόδου¹⁰.

Περίπου 44,6 εκατομμύρια άτομα ηλικίας 16 έως 64 ετών θεωρούν ότι έχουν ένα μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας ή αναπηρία (LSHPD)¹¹, αριθμός που αντιστοιχεί περίπου στο 16% του συνολικού ενεργού πληθυσμού της ΕΕ. Τα στοιχεία αυτά δεν κάνουν διάκριση ανάμεσα σε άτομα με αναπηρία και σε άτομα με μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας. Επιπλέον, πρέπει να αντιμετωπίζονται με επιφύλαξη επειδή αποτελούν αποτέλεσμα έρευνας και δεν πρόκειται για διοικητικά στοιχεία. Από την πλευρά τους, τα άτομα με αναπηρία, από κοινού με τα άτομα που τους παρέχουν φροντίδα και υπηρεσίες, συνιστούν ένα σημαντικό οικονομικό τμήμα του πληθυσμού και πολλά άτομα με αναπηρία είναι ικανά προς εργασία και για το λόγο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντική η διευθέτηση της εργασιακής κατάστασης.

Υπάρχει ένας στενός συσχετισμός ανάμεσα στην αναπηρία και την αυξανόμενη ηλικία. Το 2002, περίπου το 30% των ατόμων στην ηλικιακή ομάδα 55-64 ετών ανέφερε την ύπαρξη LSHPD¹². Η κατάσταση αυτή δημιουργεί νέες υποχρεώσεις στις οικογένειες και θέτει πιεστικά ερωτηματικά όσον αφορά την αποτελεσματικότητα και τη διαχείριση των υπηρεσιών φροντίδας και υποστήριξης για άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας.

6 Μελέτη της Επιτροπής «Definitions of disability in Europe: a comparative analysis», Πανεπιστήμιο Brunel, Σεπτέμβριος 2002

7 Ζητείται από τους ερωτηθέντες να δηλώσουν εάν θεωρούν ότι έχουν κάποιο μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας ή αναπηρία

8 Κανονισμός της Επιτροπής αριθ. 1566/2001 της 12/07/2001

9 Eurostat statistics in focus, θέμα 3-26/2003.

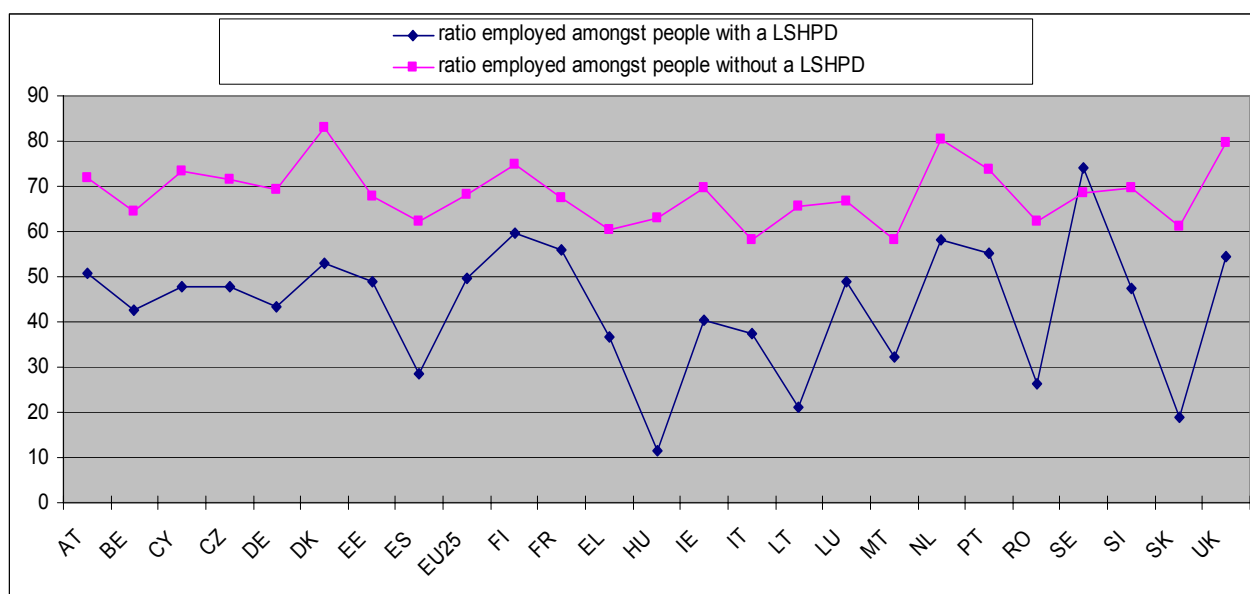
10 Το βασικό ερώτημα ήταν αν το άτομο έχει κάποιο μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας ή αναπηρία (LSHPD) για περισσότερο από 6 μήνες (ή αν αναμένεται να διαρκέσει περισσότερο από 6 μήνες). Η έννοια της LSHPD καλύπτει κάθε είδος σοβαρού προβλήματος όσον αφορά τη λειτουργία του ατόμου, εκτός της αρχής να έχει τουλάχιστον κάποια επίδραση στις καθημερινές του δραστηριότητες

11 Ενότητα ad hoc του 2002 για τα άτομα με αναπηρία της έρευνας για το ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό (LFS)

12 Ενότητα ad hoc του 2002 για τα άτομα με αναπηρία της έρευνας για το ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό

Επίσης, από την έρευνα Share¹³ προκύπτει ότι τα συστήματα αναπηρίας επηρεάζουν την πρόωρη συνταξιοδότηση. Γι' αυτό, οι σχετικές δράσεις πρέπει να υποστηρίζουν την περαιτέρω συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό και να προωθούν την παράταση του επαγγελματικού βίου, ιδίως για την πρόληψη της πρόωρης συνταξιοδότησης.

Τα στοιχεία δείχνουν επίσης μια διαφορά ανάμεσα στο ποσοστό απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία σε σχέση με αυτό των ατόμων χωρίς αναπηρία: το 2003, απασχολείται το 40% των ατόμων με αναπηρία, σε σύγκριση με το 64,2% των ατόμων χωρίς αναπηρία¹⁴. Το ποσοστό των ατόμων των οποίων η σχετικά ελαφρά αναπηρία δεν περιορίζει την καθημερινή τους ζωή ήταν 50%¹⁵. Συνολικά, απασχολούνται λιγότερα από τα μισά άτομα με αναπηρία. Αυτό το σχετικά χαμηλό ποσοστό απασχόλησης δείχνει ότι πρέπει να εξακολουθήσει να δίνεται σοβαρή προσοχή στην ανεργία που πλήττει τα άτομα με αναπηρία.

Πίνακας 1: Ποσοστό απασχόλησης ατόμων με αναπηρία και ατόμων χωρίς αναπηρία¹⁶

Το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με αναπηρία είναι διπλάσιο από αυτό των ατόμων χωρίς αναπηρία και οφείλεται τόσο στα χαμηλά επίπεδα επανένταξης ύστερα από LSHPD όσο και στα σχετικά χαμηλά επίπεδα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι λόγοι για το υψηλό επίπεδο ανεργίας διαφέρουν μεταξύ των χωρών. Η ύπαρξη «παροχών παγίδων» και ο κίνδυνος απώλειας παροχών με την ανάληψη εργασίας αποτελούν βασικά αντικίνητρα. Ένας άλλος πιθανός λόγος μπορεί να είναι η απροθυμία των εργοδοτών να προσλάβουν άτομα με αναπηρία, φοβούμενοι δαπανηρές προσαρμογές του χώρου εργασίας.

Ωστόσο, το 43,7% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να εργαστούν με κατάλληλη υποστήριξη. Αν και τα στοιχεία διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, και ανάλογα επίσης με το είδος της εργασίας, μόνο το 15,9% των ατόμων με αναπηρία λαμβάνουν την υποστήριξη που χρειάζονται ώστε να μπορέσουν να εργαστούν. Οι

13 Σχέδιο Share: <http://www.share-project.org>.

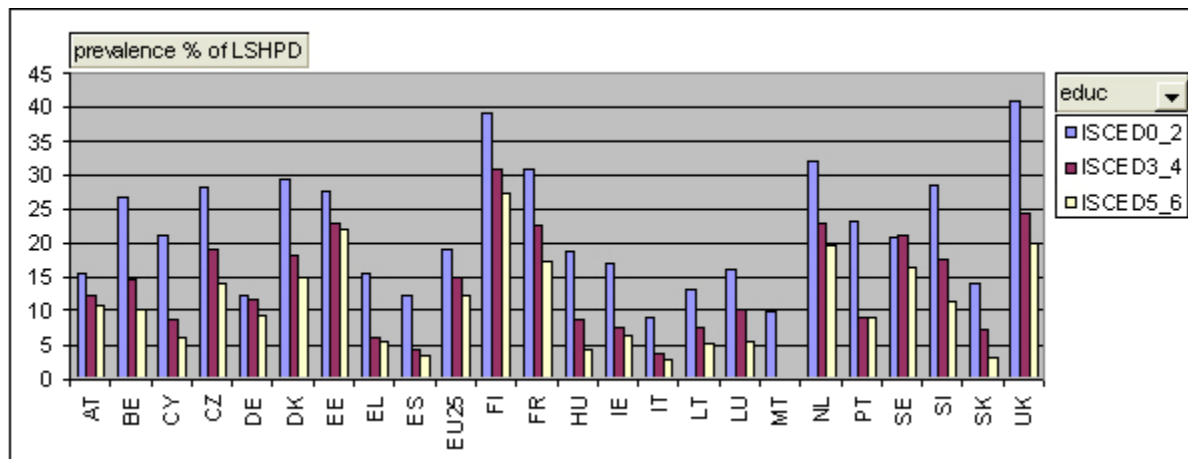
14 Έκθεση Kok 2003 «Θέσεις εργασίας, θέσεις εργασίας, θέσεις εργασίας»

15 Βλ. υποσημείωση 9

16 Οι γραφικές παραστάσεις για τα «άτομα με αναπηρία» και τα «άτομα χωρίς αναπηρία» είναι παρόμοιες, όταν σε μια χώρα το ποσοστό ανεβαίνει για τα άτομα χωρίς αναπηρία τότε αυξάνεται και για τα άτομα αναπηρία

δημογραφικές προβλέψεις για την Ευρώπη δείχνουν ότι ο ενεργός πληθυσμός ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού μειώνεται. Σήμερα είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αξιοποιηθεί πλήρως ο διαθέσιμος ενεργός πληθυσμός, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία.

Τέλος, οι στατιστικές σε όλα τα κράτη μέλη δείχνουν ένα συσχετισμό ανάμεσα στην ύπαρξη LSHPD και το επίπεδο εκπαίδευσης¹⁷.

Πίνακας 2: Κατανομή αναπηρίας σύμφωνα με το εκπαιδευτικό επίπεδο¹⁸

Πηγή: Έρευνα για το εργατικό δυναμικό (LFS ad hoc ενότητα του 2002 για την αναπηρία)

2.2. Προώθηση της απασχόλησης

Η πρώτη φάση του ΣΔΑ εστιάζοταν στην πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας και σε μέτρα που αφορούσαν την απασχολησιμότητα, όπως η διά βίου μάθηση, η τεχνολογία πληροφοριών και η πρόσβαση στο δομημένο περιβάλλον. Το αποτέλεσμα των μέτρων αυτών ήταν η επίτευξη σχετικής προόδου μέσω της υλοποίησης δράσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η νομοθεσία της ΕΕ κατά των διακρίσεων παρέχει το νομικό πλαίσιο για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα¹⁹. Η οδηγία για την ισότητα στην απασχόληση απαγορεύει τις άμεσες και έμμεσες διακρίσεις καθώς επίσης και την παρενόχληση καθώς και τις διακρίσεις για μια σειρά λόγους, συμπεριλαμβανομένης της αναπηρίας²⁰. Επίσης, υπάρχουν ειδικές διατάξεις για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης για άτομα με αναπηρία. Οι εργοδότες του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα και άλλοι στους οποίους απευθύνεται η οδηγία, όπως οι πάροχοι κατάρτισης, πρέπει να προσφέρουν κατάλληλη υποδομή για τα άτομα με αναπηρία. Πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν την

17 Η αναπηρία κατά τη γέννηση ή κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας/εφηβείας μπορεί να περιορίσει τις δυνατότητες σπουδών. Ενδέχεται επίσης άτομα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης να ασκούν εργασίες χαμηλής ειδίκευσης σε επικίνδυνο περιβάλλον. Δεν μπορεί ακόμη να διαπιστωθεί ποιος από αυτούς τους παράγοντες είναι σημαντικότερος ή το αν αλληλοεπισχύνονται.

18 Όσο χαμηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο τόσο υψηλότερος είναι ο αριθμός των ατόμων με μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας ή αναπηρία. Στο ISCED0_2 περιλαμβάνονται όλα τα άτομα που διαθέτουν έως και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στο ISCED3_4 άτομα με ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στο ISCED5_6 άτομα με μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση και άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση

19 Οδηγία 2000/78 της 27ης Νοεμβρίου 2000

20 pp 5-11 στην ετήσια έκθεση περί ισότητας και μη διακρίσεων για το 2005

πρόσβαση και τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην απασχόληση και τη σταδιοδρομία τους σε αυτή όπως επίσης και την πρόσβασή τους στην κατάρτιση. Επομένως, η αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας αποτελεί το κλειδί για την προώθηση της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία. Η εν λόγω οδηγία εισάγει νέα εννοιολογικά πλαίσια και ως εκ τούτου η εφαρμογή της αποτελεί πρόκληση²¹.

Σχεδόν ολόκληρη η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση²² αφορά την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Το 2004, οι υπηρεσίες της Επιτροπής υπέβαλαν στην επιτροπή απασχόλησης ένα έγγραφο εργασίας²³, στο οποίο ανέλυαν την ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν την αναπηρία στην ΕΕΑ.

Ο κανονισμός της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις για την απασχόληση²⁴ δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να προσφέρουν κίνητρα στους εργοδότες και στα προστατευόμενα εργαστήρια ώστε να προσλαμβάνουν και να απασχολούν εργαζόμενους με αναπηρία.

Μέσω του κοινωνικού διαλόγου σε επίπεδο ΕΕ, η Επιτροπή ενθαρρύνει τους κοινωνικούς εταίρους, ιδίως σε διακλαδικό επίπεδο, να εφαρμόζουν τις συστάσεις που έχουν διατυπωθεί στις δηλώσεις τους περί απασχόλησης ατόμων με αναπηρία²⁵. Στην έκθεση του 2004 για τις δράσεις των κοινωνικών εταίρων αναφέρονται πολλές πρωτοβουλίες σχετικά με τα άτομα με αναπηρία²⁶.

Στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η ολοκληρωμένη εντολή της ομάδας εργασίας για την ιδιότητα του ενεργού πολίτη, τις ίσες ευκαιρίες και την κοινωνική συνοχή αποσκοπεί στην παραγωγή πολιτικών συστάσεων και συγκεκριμένου υλικού που στοχεύουν σε μειονεκτούσες ομάδες. Οι συστάσεις θα ενσωματωθούν σε μια ανακοίνωση σχετικά με την αποτελεσματικότητα των θεμάτων ισότητας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση που θα δημοσιευθεί το 2006.

Από επιχειρησιακής πλευράς, το κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων υποστηρίζει την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την αύξηση της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, για παράδειγμα στο νέο κύκλο των πολιτικών διασκέψεων της Επιτροπής για την ευρωπαϊκή ημέρα για τα άτομα με αναπηρία. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και άλλες κοινοτικές πρωτοβουλίες υποστηρίζουν συνεχώς την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας.

21 pp 5-11 στην ετήσια έκθεση περί ισότητας και μη διακρίσεων για το 2005

22 Απόφαση του Συμβουλίου της 12/07/2005 σχετικά με κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών

23 Ενσωμάτωση της αναπηρίας στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση http://europa.eu.int/comm/dgs/employment_social/index_en.htm

24 Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 2204/2002

25 Δήλωση των κοινωνικών εταίρων για την απασχόληση ατόμων με αναπηρία http://europa.eu.int/comm/employment_social/dsw/dspDetails.do?id=1123&d-1588-p=1&d-1588-s=&d-1588-o=null και δήλωση των «UNI- Europa Commerce» και «EUROCommerce» για την προώθηση της απασχόλησης και της ένταξης των ατόμων με αναπηρία στον ευρωπαϊκό τομέα εμπορίου και διανομής, http://europa.eu.int/comm/employment_social/dsw/dspDetails.do?id=1088&d-1588-p=1&d-1588-s=&d-1588-o=null

26 CEEP, UNICE/UEAPME και ETUC 2004 «Έκθεση σχετικά με τις δράσεις των κοινωνικών εταίρων στα κράτη μέλη για την υλοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση»

2.3. Ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία

Το ευρωπαϊκό έτος για τα άτομα με αναπηρία έδωσε ώθηση στην πρόοδο για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και για την ευαισθητοποίηση του κοινού όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Η Επιτροπή συνέβαλε στη βελτίωση της προσβασιμότητας με ένα ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών, συμπεριλαμβανομένων δοκιμαστικών σχεδίων και μελετών.

Πολλά σχέδια που συγχρηματοδοτούνται από την Επιτροπή εστιάζονται στην ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ επαγγελματιών στον τομέα των δομικών κατασκευών και στην ανάπτυξη εργαλείων κατάρτισης (Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής).

Η ανακοίνωση για την ηλεκτρονική προσβασιμότητα (eAccessibility) που εκδόθηκε το Σεπτέμβριο του 2005²⁷, προωθεί μια συνεκτική προσέγγιση στις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στα κράτη μέλη σχετικά με την ηλεκτρονική προσβασιμότητα σε εθελοντική βάση και προάγει την αυτορύθμιση του κλάδου. Εντός δύο ετών θα γίνει επισκόπηση της κατάστασης σχετικά με την ηλεκτρονική προσβασιμότητα. Η Επιτροπή ενδέχεται να εξετάσει πρόσθετα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης νέας νομοθεσίας, εφόσον κριθεί αναγκαίο.

Βρίσκεται σε εξέλιξη μια πρωτοβουλία για την εναρμόνιση σε επίπεδο ΕΕ των προδιαγραφών προσβασιμότητας για δημόσιες συμβάσεις στον τομέα των ΤΠΕ, μέσω ενός προτύπου της ΕΕ. Έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη δοκιμή και την υλοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών για την προσβασιμότητα στον παγκόσμιο ιστό όπως επίσης και την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού προγράμματος σπουδών στον τομέα του «Σχεδιασμού για Όλους».

Επιπλέον, στο πλαίσιο της προτεραιότητας IST του βου προγράμματος πλαισίου έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης²⁸, διατίθενται 30 εκατ. ευρώ για τη χρηματοδότηση πολλών σχεδίων για την ηλεκτρονική προσβασιμότητα. Το 2005 προκηρύχθηκε μια νέα πρόσκληση υποβολής προτάσεων με προϋπολογισμό ύψους 29 εκατ. ευρώ.

Δόθηκε νέα ώθηση στην έρευνα για οικονομικά συμφέρουσες εναλλακτικές λύσεις που θα βοηθούν τα άτομα με αναπηρία να ζουν ανεξάρτητα στην κοινωνία ή στην οικογένεια, αντί σε κλειστά ιδρύματα²⁹. Η αποϊδρυματοποίηση λειτουργεί καλύτερα όταν πλαισιώνεται από την κατάλληλη παροχή μέριμνας για την υγεία και από υπηρεσίες μακροχρόνιας μέριμνας και υποστήριξης στις τοπικές κοινωνίες ώστε να αντιμετωπίζεται η αυξανόμενη ζήτηση.

Κατά το ευρωπαϊκό έτος εκπαίδευσης μέσω του αθλητισμού 2004 διερευνήθηκαν τρόποι για την ενεργητική κοινωνική ενσωμάτωση.

Στο παράρτημα 1 παρατίθεται μια επισκόπηση των δράσεων της ΕΕ. Στο παράρτημα 3 παρουσιάζεται η κατάσταση στα κράτη μέλη.

27 COM(2005) 425 τελικό της 13.9.2005

28 6ο πρόγραμμα πλαίσιο για δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (2002-2006), προτεραιότητα IST: Τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας, έχουν επιλεγεί και υλοποιούνται 14 σχέδια

29 Πρόσκληση υποβολής προσφορών VT/2005/0344

3. Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την αναπηρία (ΣΔΑ)

Το ΣΔΑ έχει τρεις επιχειρησιακούς στόχους: 1) την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας για την ισότητα στην απασχόληση· 2) την αποτελεσματική ενσωμάτωση των θεμάτων σχετικά με αναπηρίες στις συναφείς κοινοτικές πολιτικές· και 3) τη βελτίωση της προσβασιμότητας για όλους.

Το ΣΔΑ καλύπτει την περίοδο 2004 – 2010 σε διαδοχικές φάσεις, εκ των οποίων κάθε μια δίνει έμφαση σε μια σειρά αλληλοσυνδεόμενων προτεραιοτήτων. Η φάση 1 διαρκεί από το 2004 έως το 2005, η φάση 2 από το 2006 έως το 2007.

Από την προκαταρκτική ανάλυση της πρώτης φάσης διαπιστώνεται ότι σε ορισμένους τομείς, ιδίως στην απασχόληση, στις ΤΠΕ και στην εκπαίδευση (eLearning) έχει επιτευχθεί η ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν τις αναπηρίες. Μεγαλύτερος αντίκτυπος και πιο επιτυχής ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας επιτυγχάνεται με το συνδυασμό της έννοιας της ενσωμάτωσης των θεμάτων που αφορούν την αναπηρία σε όλες τις πολιτικές με ειδικές δράσεις για τις αναπηρίες.

Το Σώμα των Επιτρόπων για τα θεμελιώδη δικαιώματα, την καταπολέμηση των διακρίσεων και τις ίσες ευκαιρίες, με την υποστήριξη της διυπηρεσιακής ομάδας της Επιτροπής για τις αναπηρίες, θα προσδώσει πολιτική ώθηση στο ΣΔΑ. Θα ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών μέσω του θεματικού διαλόγου με την ομάδα υψηλού επιπέδου για τα άτομα με ειδικές ανάγκες της ΕΕ (HLGD), την ευρωπαϊκή επιτροπή απασχόλησης και την επιτροπή κοινωνικής προστασίας. Με τη στρατηγική της πλαίσιο για τις μη διακρίσεις και τις ίσες ευκαιρίες για όλους³⁰, η Επιτροπή θα υποστηρίξει και θα παρακολουθεί στενά την εφαρμογή της οδηγίας για την ισότητα στην απασχόληση³¹.

3.1 Τομείς προτεραιότητας για τη δεύτερη φάση (2006-2007)

Η επόμενη, δεύτερη, φάση θα επικεντρωθεί στην ενεργητική ένταξη των ατόμων με αναπηρία, με βάση την έννοια του πολίτη σχετικά με την αναπηρία όπως αυτή αντικατοπτρίζεται στο Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ³² και τις αξίες που διέπουν την επικείμενη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με αναπηρία.

Στην έννοια του πολίτη αναφέρεται ρητώς ότι τα άτομα με αναπηρία διαθέτουν τις ίδιες προσωπικές επιλογές και τον ίδιο έλεγχο στην καθημερινή τους ζωή με τα άτομα χωρίς αναπηρίες. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για ένα περιβάλλον που θα παρέχει τη δυνατότητα στα άτομα με αναπηρία να είναι πιο ανεξάρτητα. Επομένως, τα άτομα με αναπηρία και οι ατομικές τους ανάγκες πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της παροχής υπηρεσιών φροντίδας και υποστήριξης.

30 COM(2005) Ιούνιος 2005

31 Οδηγία 2000/78/ΕΚ της 27/11/2000 (ΕΕ L 303 της 2/12/2000, σ. 16)

32 Άρθρο 26: «Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να επωφελοούνται από μέτρα σχεδιασμένα για να εξασφαλίζουν την ανεξαρτησία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στη ζωή της κοινότητας»

Στο πλαίσιο των ακόλουθων τεσσάρων προτεραιοτήτων, δράσεις όπως αυτές που περιγράφονται στο παράρτημα 2 θα προωθήσουν περαιτέρω την **ανεξάρτητη διαβίωση των ατόμων με αναπηρία**:

- ***Ενθάρρυνση της ενεργοποίησης***

Ένα κύριο θέμα της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισσαβώνας για την απασχόληση είναι «η προσέλκυση και η διατήρηση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας, η αύξηση της παροχής εργατικού δυναμικού και ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας». Επομένως, η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και ενεργοποίησης των ατόμων με αναπηρία θα εξακολουθήσει να αποτελεί προτεραιότητα.

Το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για την ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν την αναπηρία στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση αποτελεί έναν πολύτιμο οδηγό για την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην ανοιχτή αγορά εργασίας. Οι νέες ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές αφήνουν περιθώριο για τον καθορισμό εθνικών στόχων, όμως η διαδικασία πρέπει να είναι στοχοθετημένη και να υποστηρίζεται από στατιστικά δεδομένα. Στο παρόν έγγραφο επισημαίνεται, μεταξύ άλλων προβλημάτων, ο μικρός αριθμός ατόμων που επιστρέφουν στην εργασία ύστερα από LSHPD, γεγονός που παρεμποδίζει την ανεξάρτητη διαβίωση. Θα ενθαρρυνθούν στρατηγικές για την προσαρμογή και την επανένταξη στην εργασία ατόμων που έγιναν ανάπηροι κατά την επαγγελματική τους ζωή. Θα προωθηθεί η παροχή υπηρεσιών αποκατάστασης, η παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης και η ανταμοιβή της εργασίας.

Το ΕΚΤ έχει υποστηρίξει και θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει την ενεργητική ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας. Στον επόμενο γύρο προγραμματισμού (2007 έως 2013), ένας από τους τομείς προτεραιότητας για την ανάληψη δράσης που προτείνονται από την Επιτροπή θα είναι η «αναζήτηση τρόπων για την ενσωμάτωση και την επιστροφή στην αγορά εργασίας» ατόμων με μειονεκτήματα, όπως των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων που φροντίζουν εξαρτώμενα πρόσωπα.

- ***Προώθηση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας***

Η προώθηση ποιοτικών, οικονομικά προσιτών και προσβάσιμων κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υποστήριξης για τα άτομα με αναπηρία, μέσω ενοποιημένων διατάξεων για την κοινωνική προστασία και την ενσωμάτωση, θα αποτελέσει τον πυρήνα των δράσεων ενσωμάτωσης σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ. Με τις πολλές κοινωνιολογικές αλλαγές που επιδρούν στις δομές των νοικοκυριών και θέτουν νέες απαιτήσεις στις οικογένειες, προκύπτουν πολλά ερωτήματα όσον αφορά τις βέλτιστες πολιτικές και τις δράσεις για την παροχή υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας και υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων ατόμων με αναπηρία.

Στο λευκό βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας³³, η Επιτροπή ανακοίνωσε την πρόθεσή της να εκδώσει το 2005 ανακοίνωση σχετικά με τις υπηρεσίες υγείας και τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, να προσδιορίσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των υπηρεσιών υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και να διασαφηνίσει το πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούν. Θα εξεταστούν επίσης θέματα ποιότητας που αφορούν τις κοινωνικές

υπηρεσίες για άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης προώθησης μιας συντονισμένης παροχής υπηρεσιών.

Η Επιτροπή θα παρουσιάσει επίσης μια πρόταση για το συνδυασμό των διαφόρων ανοιχτών μεθόδων συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ενσωμάτωσης και θα αναπτύξει την πολιτική συνεργασία στον τομέα της μακροχρόνιας φροντίδας παράλληλα με τις τρέχουσες εργασίες στον τομέα της κοινωνικής ενσωμάτωσης και των συντάξεων. Θα μεριμνήσει για την κάλυψη θεμάτων που αφορούν τις πολιτικές κοινωνικής προστασίας, όπως η πρόσβαση σε ολοκληρωμένη παροχή φροντίδας και τα συστήματα υποστήριξης.

Θα υποστηριχθεί περαιτέρω το θέμα της αποϊδρυματοποίησης ατόμων με αναπηρία που διαμένουν σε μεγάλα ιδρύματα. Θα ενθαρρυνθεί η προώθηση ενός επιπέδου υπηρεσιών που θα επιφέρει την κατάλληλη εξισορρόπηση της ασφάλειας, της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας.

- ***Επιδίωξη προσβάσιμων αγαθών και υπηρεσιών***

Στις υφιστάμενες ενέργειες για την προσβασιμότητα των δημόσιων κτιρίων θα προστεθούν ενέργειες για τις υπηρεσίες, τις μεταφορές και την προσβασιμότητα των ΤΠΕ, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε συστήματα υποστήριξης. Η ύπαρξη προσβάσιμων συστημάτων μεταφοράς συνιστά σημαντικό στοιχείο για την ανεξάρτητη διαβίωση: οι προσβάσιμες δημόσιες μεταφορές και το προσβάσιμο δημόσιο περιβάλλον συμπληρώνουν και ενισχύουν αμοιβαία τις εξελίξεις σε κάθε τομέα. Θα προωθηθούν εντός αλλά και μεταξύ αστικών περιοχών.

Στις υπηρεσίες μεταφορών, τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα δεν μπορούν να περιορίζονται στην προσβασιμότητα των μέσων μεταφοράς, αφού περιλαμβάνουν επίσης τη μη διάκριση και την απρόσκοπτη παροχή υποστήριξης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση αυτών των δικαιωμάτων, με την έκδοση πολιτικών εγγράφων και νομοθετικών προτάσεων. Στο λευκό της βιβλίο «Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών»³⁴, η Επιτροπή προβλέπει τη θέσπιση δικαιωμάτων των επιβατών σε όλους τους τρόπους μεταφοράς. Η ανακοίνωση της Επιτροπής για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των επιβατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, της 16ης Φεβρουαρίου 2005³⁵ εντοπίζει μια σειρά τομέων για την ανάληψη δράσης, στους οποίους αναγνωρίζεται ως πρώτη προτεραιότητα η μη διάκριση και η παροχή υποστήριξης σε άτομα με μειωμένη κινητικότητα σε όλα τα μέσα μεταφοράς. Η πρόταση της Επιτροπής του 2004, για την έκδοση κανονισμού σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιβατών διεθνών σιδηροδρομικών γραμμών³⁶ προβλέπει τη μη διάκριση των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα που ταξιδεύουν σιδηροδρομικώς όπως επίσης και την παροχή προς αυτά υποστήριξης πριν και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Η πρόταση της Επιτροπής για την έκδοση κανονισμού σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα που ταξιδεύουν αεροπορικώς³⁷ εγγυάται την υποχρεωτική παροχή υποστήριξης στους εν λόγω επιβάτες, στα αεροδρόμια και στα αεροσκάφη, σε συνδυασμό με τον καθορισμό ποιοτικών προτύπων εξυπηρέτησης από τους αερολιμένες. Η Επιτροπή εξετάζει τον τρόπο επέκτασης αυτών των δικαιωμάτων των

34 COM (2001) 370 τελικό

35 COM (2005) 46 τελικό

36 COM (2004) 143 τελικό

37 COM (2005) 47 τελικό

επιβατών στις θαλάσσιες μεταφορές και στις διεθνείς μεταφορές με πούλμαν. Για το σκοπό αυτό, τον Ιούλιο του 2005, η Επιτροπή ξεκίνησε μια δημόσια διαβούλευση σχετικά με τα δικαιώματα των επιβατών σε λεωφορεία και πούλμαν διεθνών μεταφορών και σκοπεύει να ξεκινήσει διαβούλευση σχετικά με τα δικαιώματα των επιβατών θαλάσσιων μεταφορών. Η αποτελεσματικότητα των μέτρων που θεσπίζονται υπέρ των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα θα εξασφαλίζεται καλύτερα από τις αρμόδιες εθνικές αρχές επιβολής.

Το δυναμικό των νέων τεχνολογιών για τη δημιουργία μιας Ευρώπης χωρίς περιορισμούς είναι σημαντικό. Οι προσβάσιμες διαδεδομένες ΤΠΕ, σε διαλειτουργικότητα με υποβοηθητικές τεχνολογίες που υποστηρίζονται από ευρωπαϊκά πρότυπα, η ζήτηση των καταναλωτών και άλλες πτυχές ανάπτυξης δημιουργούν νέες αγορές. Με την ενθάρρυνση, μέσω δημόσιων συμβάσεων, της ανάπτυξης προϊόντων σχεδιασμένων για ένα όσο το δυνατόν μεγαλύτερο τμήμα των καταναλωτών, μπορούν να δημιουργηθούν οι δυνατότητες ανάπτυξης νέων αγορών και διείσδυσης σε αυτές. Αυτή η εξέλιξη υπάρχει ήδη στις ΗΠΑ και έχει αρχίσει να σημειώνεται στην Ιαπωνία. Ως εκ τούτου, η προώθηση μιας κοινωνίας της γνώσης χωρίς περιορισμούς αποτελεί κύριο στόχο για την πρωτοβουλία i2010. Σε αυτήν ανακοινώνονται «μέτρα ενθάρρυνσης ώστε τα συστήματα ΤΠΕ να καταστούν πλέον εύχρηστα σε ευρύτερο φάσμα του πληθυσμού» και η «έκδοση κατευθύνσεων πολιτικής για την ηλεκτρονική προσβασιμότητα». Αφορά τεχνολογίες για την ανεξάρτητη διαβίωση και κάνει αναφορά στην ανακοίνωση περί ηλεκτρονικής προσβασιμότητας η οποία επιδιώκει τρεις προσεγγίσεις που ακόμη δεν χρησιμοποιούνται ευρέως στην Ευρώπη: δημόσιες συμβάσεις, πιστοποίηση, καλύτερη αξιοποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας με ταυτόχρονη ενίσχυση των δραστηριοτήτων που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη.

- ***Αύξηση της αναλυτικής ικανότητας της ΕΕ***

Η ύπαρξη αξιόπιστων και συγκρίσιμων στοιχείων είναι σημαντική για την κατανόηση της εξελισσόμενης κατάστασης των ατόμων με αναπηρία και του τρόπου αλληλεπίδρασης αυτών των εξελίξεων με άλλους τομείς της πολιτικής. Θα ξεκινήσουν μελέτες για την ανάλυση των στοιχείων που έχουν ληφθεί από προηγούμενες έρευνες της Eurostat και από την ad hoc ενότητα «Απασχόληση των ατόμων με αναπηρία» της έρευνας για το εργατικό δυναμικό, όπως επίσης και από διοικητικά μητρώα των κρατών μελών.

Θα αναπτυχθούν συνκτικές στατιστικές για την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία, μέσω του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος (ΕΣΣ) και στο πλαίσιο του κοινοτικού στατιστικού προγράμματος 2002 – 2007. Η Eurostat επεξεργάζεται μια «ενότητα για την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία» στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής έρευνας ερωτηματολογίου για την υγεία.

Το έκτο πρόγραμμα πλαίσιο για δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (2002-2006, ΠΠ6), και το επερχόμενο έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας (2007-2013) θα εξακολουθήσουν να χρηματοδοτούν την έρευνα στον τομέα των αναπηριών. Κατά τη διάρκεια του ΠΠ 6, μεταξύ των προτεραιοτήτων που τέθηκαν σε πολιτικό επίπεδο περιλαμβάνονταν και θέματα έρευνας για την υποστήριξη της πολιτικής στον τομέα των αναπηριών.

Σε εναρμόνιση με τη νέα στρατηγική πλαίσιο της ΕΕ για τις μη διακρίσεις και τις ίσες ευκαιρίες για όλους, θα αντιμετωπιστούν οι πολλαπλές διακρίσεις που αφορούν τα άτομα με αναπηρία.

4. Συμπέρασμα

Η παρούσα ανακοίνωση αντικατοπτρίζει την ευρεία συναίνεση στην ΕΕ όσον αφορά την ανάγκη αντιμετώπισης των θεμάτων που αφορούν τα άτομα με αναπηρία. Δίνεται έμφαση στην αξιοπρέπεια, τα θεμελιώδη δικαιώματα, την προστασία έναντι διακρίσεων, τη δίκαιη μεταχείριση και την κοινωνική συνοχή.

Οι δράσεις που αφορούν τις αναπηρίες αποτελούν κυρίως αρμοδιότητα των κρατών μελών και αντιμετωπίζονται καλύτερα σε εθνικό επίπεδο. Η αυξημένη ενσωμάτωση της αναπηρίας στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της ΕΕ, με επιχειρησιακή υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, συμβάλλει στην επίτευξη ίσων ευκαιριών στη διευρυμένη Ευρώπη. Ο θετικός διάλογος ανάμεσα στην Επιτροπή και τα κράτη μέλη όπως επίσης και τα άτομα με αναπηρία και τους κύριους ενδιαφερόμενους επιτρέπει την επίτευξη προόδου όσον αφορά τη θέσπιση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την υποστήριξη της ενεργητικής ενσωμάτωσης στην κοινωνία και την οικονομία. Αποτέλεσμα αυτής της προόδου είναι ότι σήμερα αναγνωρίζεται ευρέως ότι η ενσωμάτωση αυτής της προόδου σε όλες τις κύριες πολιτικές είναι σημαντική για την προώθησή τους. Για το λόγο αυτό, η αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβώνας αποδίδει πολύ μεγαλύτερη έμφαση στην ενσωμάτωση των θεμάτων αυτών σε όλες τις κύριες πολιτικές σε εθνικό επίπεδο.

Οι νέες ενέργειες που προβλέπονται για τη δεύτερη φάση του ΣΔΑ θα ενθαρρύνουν την ενεργοποίηση και θα προωθήσουν την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες ενώ θα προωθούν την ανάπτυξη προσβάσιμων αγαθών και υπηρεσιών. Επίσης, θα συλλεγούν αξιόπιστα και συγκρίσιμα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις αναπηρίες καθώς και πληροφορίες για πολλαπλές διακρίσεις. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την υλοποίηση των προτεινόμενων ενεργειών μέσω ενός συνεχούς διαλόγου με όλους τους ενδιαφερόμενους. Η ενδιάμεση αξιολόγηση του σχεδίου δράσης προβλέπεται να διενεργηθεί το 2008.